

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมในโลกปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างที่เรียกว่า ยุคเทคโนโลยี ซึ่ง เป็นยุคแห่งเครื่องจักรกลและพลังอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สภาพของสังคม ต้องมีการแข่งขันกันมากขึ้น คนต้องต่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน อำนาจ และสถานะ ทางสังคม จนบางขณะลืมค่าแห่งความเป็นคนอย่างแท้จริง¹ และเพราะความรู้ความก้าวหน้า ค่านิยมมีมากและเป็นไปอย่างรวดเร็วจนเป็นเหตุให้ความรู้ความเจริญคุณค่าศีลธรรมและค่านิยม จิตใจก้าวตามไม่ทัน²

ปัจจุบันสภาพของสังคมไทยก็ประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งค่านิยมและความขัดแย้งค่านิยม นึกคิด โดยเฉพาะเยาวชนกำลังต้นตัวในเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งอยู่ในระยะ หัวเลี้ยวหัวต่อของระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยสังคมไทยขาดการเตรียมตัวเยาวชน ให้มีคุณธรรมที่เหมาะสมและทันกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป จึงเกิดความวุ่นวาย ชัดแย้ง และเกิดช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่และเด็กมากขึ้น ดังเช่นที่ปรากฏว่าทุกวันนี้มักจะมีปัญหา ต่าง ๆ ในพวกวัยรุ่น การจะอบรมสั่งสอนเด็กวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพราะเด็ก ในวัยนี้คิดว่าตนเองกับผู้ใหญ่เป็นคนละฝ่าย ความคิดเห็นต่าง ๆ ไม่สอดคล้องต่อกัน คิดว่า

¹ สุมณ ธรรมวิวัฒน์, "มาปลูกฝังค่านิยมกันเถิด," วิทยาศาสตร์, ปีที่ 23, ฉบับที่ 25 (กรกฎาคม, 2515), หน้า 23.

² John Dewey, Philosophy of Education (Iowa : Littlefield, Adams and Co., 1956), p. 27.

ผู้ใหญ่ล้าสมัย ไม่เข้าใจและไม่เห็นใจเด็ก³ ด้วยเหตุนี้ในการจัดการศึกษาให้เยาวชนของชาติ นอกจากความรู้ด้านวิชาการแล้วการพัฒนาจิตใจของ เยาวชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง ดังจะเห็นได้จากความมุ่งหมายของการศึกษาที่คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดไว้ประการหนึ่งว่า การศึกษาจะต้องเสริมสร้างให้บุคคลมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจให้มีศีลธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มและรู้จักใช้ความสามารถของตนให้บังเกิดผลดีต่อสังคมในสวนรวม⁴

นอกจากนั้นคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ชี้แจงว่า การศึกษาไทยเท่าที่วิจัยมาแล้วจะต้องทำการปฏิรูปหลายประการ ประการหนึ่งคือ เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ซึ่งในปัจจุบันเน้นเรื่องเนื้อหาและการท่องจำนั้นควรจะต้องเปลี่ยนแปลงเสียใหม่เป็นการสอนเพื่อให้เกิดและทำให้เป็น นอกจากนั้นจะต้องแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปกับการศึกษาคด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้เรียนรู้คู่กันไปกับวิชาต่าง ๆ⁵ อย่างไรก็ตามตลอดเวลาที่ผ่านมากการศึกษาของไทยก็เน้นด้านจริยศึกษาเป็นอันดับแรกในบรรดาองค์ 4 ของการศึกษา ดังปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาชาติปี 2503 ว่า

³ กรองแก้ว ปทุมมานนท์, "ความคิดเห็นเรื่องจริยศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลสมบูรณ์ได้อย่างไร," ประชุมทางวิชาการเรื่อง พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทยระหว่างวันที่ 24-26 สิงหาคม พ.ศ. 2513 (พระนคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 263.

⁴ คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, แนวทางปฏิรูปการศึกษาสำหรับรัฐบาลในอนาคต (รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา สมาคมอาจารย์อุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2518), หน้า 31.

⁵ รายงานข่าวในบ้าน, "ปฏิรูปการศึกษา : จริยะมากอนพุทธะ," ประชาชาติ, ปีที่ 2, ฉบับที่ 53 (พฤศจิกายน, 2517), หน้า 13.

"ก. จริยศึกษา เพื่อให้มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีทริ โอคต์ปีปะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว"⁶ แม้นในอดีตราก็มิได้ละเลิกการให้การศึกษาด้านศีลธรรมจรรยา จะเห็นได้จากพระราชหัตถเลขาแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส⁷ ลงวันที่ 28 กรกฎาคม ร.ศ. 117 ซึ่งทรงกล่าวไว้ว่า "อีกประการหนึ่งการสอนศาสนาในโรงเรียนทั้งในกรุงและหัวเมืองจะต้องให้มีขึ้น ให้มีความวิคตไปว่าเด็กชั้นหลังจะหาเห็นศาสนาจนเป็นคนไม่มีธรรมในใจมากขึ้น"

Carter V. Good ได้นิยามความหมายของการศึกษาว่าเป็นการรวมกระบวนการทั้งหมดที่จะทำให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถ (abilities) ทักษะ (attitudes) และพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมที่ดีงามของสังคม⁸ แล้วจะเห็นว่า จริยศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาทั้งหมด เพราะเป็นส่วนที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามทางจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งแก่บุคคลและสังคม ในด้านบุคคลกำลังที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตอาจจะแบ่งออกได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 3 อย่าง คือ กำลังกาย กำลังความรู้ และกำลังความดี กำลังความดีเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยจริยศึกษา และกำลังความดีมีความสำคัญเหนือกำลังกายและกำลังความรู้ จริยศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งกว่าการศึกษาแขนงอื่น ๆ สำหรับความสำคัญของจริยศึกษาที่มีต่อสังคมและประเทศชาตินั้นเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่าย เมื่อสังคมคือส่วนประกอบของบุคคล หากบุคคลในสังคมเป็นคนดี สังคม

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 379.

⁷ คีตกฤษดิ์ ปราโมช, "พระพุทธศาสนากับสังคมไทย," คำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 31.

⁸ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1973), p. 202.

นั้นก็เป็นสิ่งที่ดีที่เจริญก้าวหน้า⁹

การสัมมนาว่าด้วยจริยศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2504 ได้สรุปความหมายของจริยศึกษาไว้ว่าเป็นการศึกษาให้มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา และใจ ในการให้จริยศึกษานั้น การสอนศาสนาเป็นส่วนสำคัญยิ่งประการหนึ่ง จริยศึกษาจะดำเนินไปไม่เฉพาะในห้องเรียนและในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่อาจเกิดได้ทั่วไปทุกแห่งทั้งในและนอกโรงเรียน¹⁰ ถึงแม้ว่านักการศึกษาจะถือว่าการสอนจริยศึกษาย่อมสอดแทรกอยู่ในทุกวิชาก็ตาม แต่วิชาศีลธรรมนั้นจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอนจริยศึกษามากที่สุด เพราะการสอนศีลธรรมนั้นเป็นกระบวนการที่จะสร้างรูปแบบให้แก่วิชาชนในการที่จะปรับตัวและเป็นสมาชิกที่ถูกต้องตามแบบแผนของสังคม¹¹

วิชาศีลธรรมรวมอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา ซึ่งความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษานั้นย่อมครอบคลุมความมุ่งหมายของวิชาศีลธรรมเอาไว้ด้วย เพราะเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษานั้นมิใช่เป็นความรู้ความเข้าใจ แต่อยู่ที่การเสริมสร้างลักษณะนิสัยของพลเมือง เป้าหมายคือความเป็นพลเมืองดี¹² (The goal of the social studies lies not in information, but in the character of the people, the goal is the Good Citizen) ด้วยเหตุนี้เองจึงอาจกล่าวว่าการสอนวิชาศีลธรรมนั้นมีความหมายต่อ

⁹ สมพร เทพสิทธิ์, "การสอนจริยศึกษาในโรงเรียน," พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจและชีวิตประจำวัน (พระนคร : โอเดียนสโตร์, 2513), หน้า 32.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

¹¹ Norman J. Bull, Moral Education (Beverly Hills : Sage Publication, 1969), p. 17.

¹² Shirley H. Engle, "Decision Making : The Heart of Social Studies Instruction," Crucial Issues in the Teaching of Social Studies (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1964), p. 29.

การพัฒนาเยาวชนของชาติเป็นอย่างยิ่ง ควรจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษโดยเฉพาะการสอน วิชาศีลธรรมในสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งเป็นแหล่งผลิตบุคคลที่มีคุณภาพไปเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนต่อไป เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพของระบบการศึกษา ขึ้นอยู่กับคุณความดีของครู¹³ โดยเฉพาะในระบบการศึกษาไทยนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียนมีมาก จนอาจกล่าวได้ว่าครูอาจารย์เป็นสถาบันหลักในการอบรมสั่งสอน ครูอาจารย์ ยังเป็นผู้มีอิทธิพลสูงสุดต่อนักเรียนในสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ รวมไปถึงสภาพความสมบูรณ์ ทางจิตของเยาวชนด้วย¹⁴ ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องได้รับการฝึกฝนอบรมให้รู้จักความพอที่ ความงาม และประพฤตินิยมสมควรที่เป็นแบบอย่างครูที่ดี และพลเมืองที่ดีด้วย เพราะฉะนั้น ขอบข่ายวิชาสามัญในสถาบันฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูจึงต้องรวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับ ปรัชญา ศาสนา ศีลธรรม และวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วย¹⁵

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูสอนสังคมศึกษาอยู่ในสถาบันฝึกหัดครูจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาถึงวิธีการสอนศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาว่าโดยบรรลุถึงเป้าหมาย ของวิชานี้หรือไม่ เพื่อจะได้หาทางแก้ปัญหาให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ เพราะ วิชาศีลธรรมเป็นวิชาที่สอนยาก ต้องใช้เทคนิคหลายอย่างและประการสำคัญที่สุดผู้สอนต้อง เข้าใจหลักศีลธรรมที่ตนจะสอนโดยดองแท้โดยเฉพาะในหลักสูตรการสอนศีลธรรมทุกระดับ

¹³Chris A. De Young and Richard Wynn, American Education (New York : The McGraw-Hill Book Company, Inc., 1960), p. 238.

¹⁴กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย (พระนคร : ไทพวนานาพานิช, 2516), หน้า 122.

¹⁵สาโรช บัวศรี, "จริยศึกษา," ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา (พระนคร : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 510.

เน้นการสอนหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งมีคุณค่าต่อการนำทางชีวิต ดังท่านพุทธทาสภิกขุ¹⁶ ได้กล่าววาทหลักธรรมของพุทธศาสนามีคุณค่านำไปใช้กับชีวิตของคนเราได้ตลอดเวลา เพราะ

1. พุทธศาสนาให้การก้าวหน้าที่ถูกต้องก้าวแรกแก่เด็ก ๆ
2. พุทธศาสนาให้วิธีการบังคับตัวเองที่จำเป็นอย่างยิ่งแก่คนหนุ่มสาว
3. พุทธศาสนาให้เคล็ดลับความสำเร็จและความไม่มีทุกข์ในการแสวงหา

โลกีย์สุขแก่พomanแม่เรือน

4. พุทธศาสนาให้โลกุตระสุขหลังจากผ่านโลกีย์สุขมาแล้วแก่คนเขาคณแก่

ดร. ระวี ภาวิไล¹⁷ ได้พูดถึงการสอนศีลธรรมที่ถูกต้องว่า จะต้องเป็นการช่วยสร้างเอกลักษณ์ของเยาวชนไทยของเรา เอกลักษณ์ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า Identity หรือหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ (Unique) ซึ่งเอกลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ก็เพราะความค้ำค่าในวัฒนธรรมอันดีงาม และปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น

นอกจากนี้การสอนศีลธรรมแก่คนรุ่นใหม่ก็มีประโยชน์ของง่าย จะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช¹⁸ ซึ่งพระราชทานในการเสด็จพุทธสมามคมแห่งประเทศไทยเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ซึ่งมีใจความว่า คนที่เรียกว่าเป็นคนสมัยใหม่เน้นยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญ การสอนคนสมัยใหม่จะต้องนำเหตุผลที่มีอยู่ในคัมภีร์มาพิจารณา และหยิบมาแต่เฉพาะเนื้อหาที่อธิบาย การสอนให้ปฏิบัติตาม

¹⁶ พุทธทาสภิกขุ, "อนุโมทนา," การสัมมนาเรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน (พระนคร : สยามสมาคม, 2512), หน้า ช.

¹⁷ ระวี ภาวิไล, "อุดมคติและแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและเอกลักษณ์ของบ้านเมืองไทย," รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่สี่ พฤษภาคม 2516 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร : โรงพิมพ์พัฒนา, 2517), หน้า 1-4.

¹⁸ ลักฤทธิ์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 35.

แบบฉบับเฉย ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรจะทำให้เกิดความรู้สึกว่า "ถูกอบรม" และ "ถูกบีบบังคับ" จนหมดความสนใจ

ความมุ่งหมายของการสอนวิชาศีลธรรมอาจแยกออกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในศาสนาและหลักธรรมของศาสนา และเห็นคุณค่าของศาสนาอย่างลึกซึ้ง
2. เพื่อสร้างมโนทัศน์ (concept) ทางศีลธรรม ซึ่งจะมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของตน
3. เพื่อปูพื้นฐานคุณธรรมทางจิตใจให้กับนักเรียนให้สามารถนำหลักศีลธรรมไปใช้แก้ปัญหาประจำวันได้
4. เพื่อให้นักเรียนใคร่จักคิดเปรียบเทียบและตัดสินใจดี สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรเว้น¹⁹

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในสถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องมีการสอนศีลธรรมที่ถูกต้องตามหลักการสอน เพื่อเป็นการเตรียมตัวผู้ที่จะเป็นครูให้เป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนาและนักศึกษาครูจะได้นำไปเป็นแบบอย่างในการสอนต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน คำบรรยาย การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ซึ่งจะเป็นการช่วยในการปรับปรุงวิชาศีลธรรมให้สอดคล้องกับปรัชญาของการสอนวิชานี้มากยิ่งขึ้น

¹⁹สุมน ธรรมวิวัฒน์, "เริ่มประจักษ์ขั้นต้นแทนไหน," วารสารครูศาสตร์, ปีที่ 1, ฉบับที่ 4-5 (มิถุนายน-กันยายน, 2514), หน้า 131-132.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมในสถาบันฝึกหัดครูดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาที่อาจารย์และนักศึกษาประสบอยู่ในปัจจุบันในด้าน

1.1 ลักษณะทั่วไปของอาจารย์ผู้สอน เพศ อายุ วุฒิ ตลอดจนประสบการณ์ในการสอนวิชาศีลธรรม

1.2 วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

1.3 หลักสูตรประมวลการสอน ตำราและหนังสือประกอบการเรียนการสอน

2. ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมให้ดีขึ้นและน่าสนใจยิ่งขึ้น

3. เพื่อนำผลการวิจัยมาเสนอแนะวิธีปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์ทุกคนที่กำลังทำการสอนวิชาศีลธรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 23 คน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ในสถาบันฝึกหัดครูดังกล่าวจำนวน 400 คน

ในการวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ศาสนา และวุฒิทั้งของอาจารย์และนักศึกษา

คุณค่าของการวิจัย

1. ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนวิชาศีลธรรมในสถาบันฝึกหัดครูอาจนำผลการวิจัยนี้มาปรับปรุงการสอนวิชาศีลธรรมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารการศึกษาอาจใช้ผลของการวิจัยนี้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน และตำราเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
3. สถาบันฝึกหัดครูจะได้ใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาจัดอาจารย์ที่เหมาะสมแก่การสอนวิชาศีลธรรม และจัดบริการทางวิชาการต่าง ๆ แก่อาจารย์และนักศึกษา
4. การวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้วิจัยอื่นได้ทำการค้นคว้าต่อไป

ความจำกัดของการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามอาจตอบแบบสอบถามบางส่วนอย่างไม่ตรงกับความเป็นจริง
2. ผู้ตอบแบบสอบถามอาจตีความแบบสอบถามไม่ตรงกับที่ต้องการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. วิชาศีลธรรม เป็นวิชาที่สอนเกี่ยวกับคุณธรรมความดีหรือกฎเกณฑ์ของความประพฤติ ซึ่งอาจเป็นการสอนโดยตรงหรือสอดแทรกในวิชาอื่น ในประเทศที่มีศาสนาประจำชาติและในโรงเรียนศาสนาการสอนศีลธรรมอาจรวมถึงการสอนศาสนาด้วย สำหรับในประเทศที่ไม่มีศาสนาประจำชาติการสอนศีลธรรมอาจเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา เพื่อสร้างนิสัยอันดีงามหรือความเป็นพลเมืองดี²⁰

ความมุ่งหมายของวิชาศีลธรรมที่กำหนดให้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาก็เพื่อให้ผู้เรียนรู้หลักธรรมและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ให้เรียนเรื่องพุทธประวัติ พระธรรม พระสงฆ์และพิธีทำบุญ มีคาบของคะแนน 2 หน่วยกิต เรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง²¹

2. วิทยาลัยครู หมายถึงวิทยาลัยครูที่สังกัดอยู่ในกรมการฝึกหัดครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

3. นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาครูปีที่ 2 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูตามหลักสูตรฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมผู้ที่ จะทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีกำหนดเวลาเรียน 2 ปี

²⁰ Carter V. Good, op.cit., p. 373.

²¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (พระชนคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2508), หน้า 23.